

HEMBYGDEN

organ för
Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur

Red. och ansv. utgivare
Ernst Granhammar,
Red.-adr. Stockholm 50

Redaktionskommitté
Börssdir. R. Belfrage,
Ark't. E. C. von Rudskog,
Dan Danielsson, m. fl.

Årg. 3

N:r 9

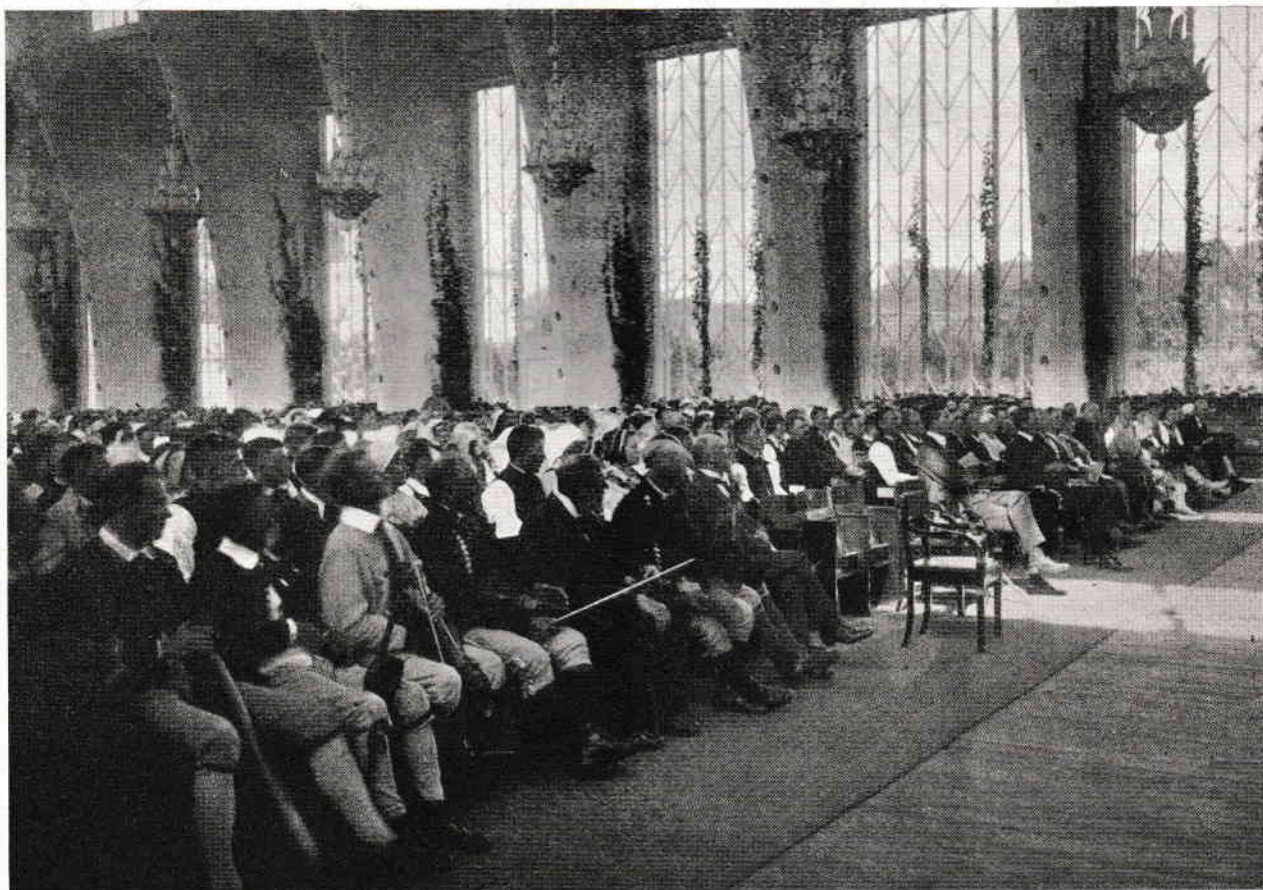
1923

DEN NORDISKA UNGDOMSKONGRESSEN I GÖTEBORG

Gynnad av vådrets denna sommar fruktansvärt opålitliga gudar tog den fjärde nordiska ungdomskongressen i Göteborg fredagen den 3 augusti sin början. Trots depressionstid och arbetslöshet var tillslutningen mycket god. Sverige, Norge, Danmark och Åland hade sänt representanter, tillsammans icke mindre än ung. 1,600, och även Tyskland hade sänt en liten skara på 29 man. Det var en ståtlig syn att se det stora ungdomståget med sina färgrika vackra dräkter företrädde av resp. länders fanor och den stora spelmanstruppen på c:a 50 man skrida fram på Göteborgs flaggprydda gator i sommarsol och fest på väg mot utställningens kongresshall, där det högtidliga öppnandet skulle äga rum. Den ståtliga ljusa kongresshallen, vars bakgrund var smyckad med en stor flaggdekoration och på vars väldiga amfiteatraliskt ordnade podium c:a 300 av kongressdeltagarna fingo taga plats och bilda en den vackraste jättebukett i de nordiska folkdräkternas skiftande färger, utgjorde en värdig ram för den ståtliga invigningshögtidligheten. "Det hela gjorde", som Göteborgs Handelstidning skrev, "det vackraste intryck av fest.

Blotta anblicken av denna ungdomsskara väckte säkerligen intresset för bygdekulturen och folkdansen på nytt till liv i mångas sinnen." Den stora kongresshallen var nästan fullsatt, när på slaget 2,15 kronprinsen med uppvaktning anlände, och omedelbart därpå intonerade Göteborgs symfoniorkester under sin skicklige anförare, kapellmästare T. Manns ledning, Aug. Södermans Svenska folkvisor och danser, som från början angav den ton, i vilken hela denna fest skulle komma att gå. Härefter framträdde Svenska Ungdomsringens sekreterare notarien John Grandell och föredrog en av honom författad, förut i denna tidning intagen, ståtlig prolog, formande sig till en hyllning åt hembygden. Sedan därpå herr K. Friberg från Stockholm med sin präktiga stämman sjungit Naumans "Ädla skuggor och vördade fäder" samt Eklöfs "Morgon", bestogs talarstolen av Svenska Ungdomsringens hedersordförande, börsdirektör Kurt Belfrage, som höll det hälsningsanförande, som läses på annat ställe i denna tidning.

Å normännens vägnar svarade docenten O. Midtum, Kristiania. I sitt ståtligt utformade och synnerligen väl

Kongressens öppnande.

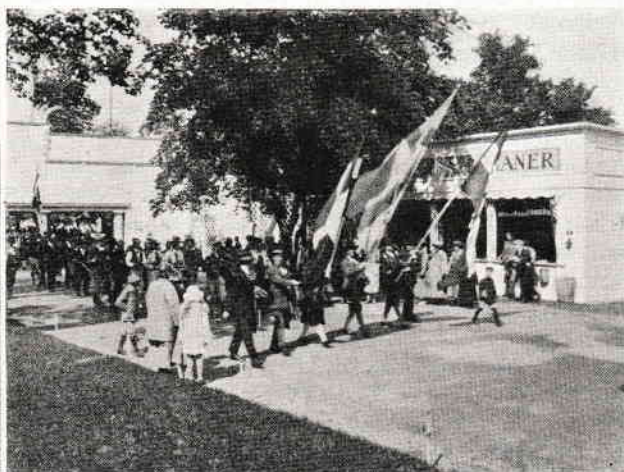
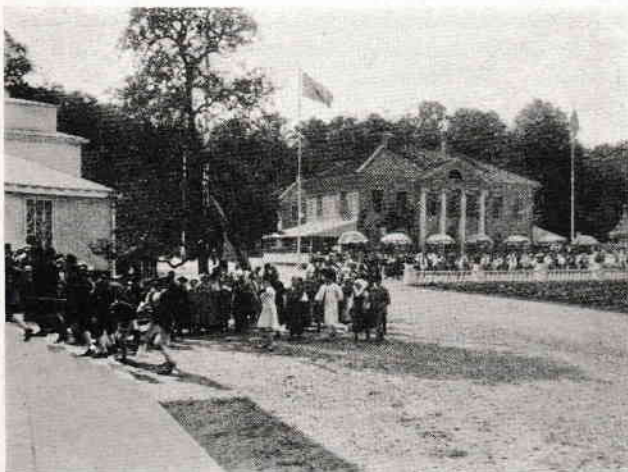
framförda anförande erinrade han särskilt om att den norska hembygdsrörelsen är ett uttryck för en nationell resning och att den har att kämpa såväl mot religiös trångsynthet, som icke vill låta ungdomen ge uttryck åt sin naturliga livsglädje genom dans och sång, som med de s. k. bildade klassernas bristande förståelse för hembygdsrörelsen och nationalitetskänslan. För danskarne svarade cand. mag. J. Egedahl kort och trevligt och för tyskarne stud. phil. G. Fremerey. Ålänningarnes talan fördes av den gamle landstingsmannen Johannes Eriksson, vars enkla trohjärtade anförande, slutande med en försäkran att ålänningarne aldrig skulle upphöra att känna sig vara av svensk stam och hysa kärlek till gamla Sverige, mottogs med entusiastiska applåder. Efter detta tal sjöngs under accompagnement från symfoniorkestern unisont "Du gamla du fria" och den enkla men gripande akten var till ända, om vilken omdömet bland alla närvarande torde hava varit ganska enigt. Med den hade ungdomskongressen fått den värdigaste inledning och redan gjort en vacker propaganda för sitt program.

Efter invigningsaktens slut gävo Ungdomsringens ordförande och hans fru lunch å utställningens huvudrestaurant för ett trettiofem personer, till vilka Ringen stod i särskild tacksamhetsskuld för visat intresse och arbete för denna kongress. Inbjudan hade sålunda utgått till utställningens generalkommissarie, stadionsstyrelsens ordförande, de främmande ländernas ordförande och talmän, Ringens samtliga hedersledamöter, vid invigningshögtidligheten i övrigt medverkande personer, såsom Göteborgs symfoniorkesters ledare, representanter för Göteborgs Handelstidning, vilken på ett så oegennyttigt och älskvärt sätt ekonomiskt stött den Nordiska spelmansstämman och på allt sätt befrämjat kongressen i sin helhet, medlemmar av Ungdomsringens styrelse samt Göteborgsförbundets ordförande.

Ej lång blev den vila kongressdeltagarna fingo njuta; redan kl. halv 6 var det samling för avmarsch ut till Slottsskogsvallen, som har ett sällsynt vackert, men ur trafiksynpunkt synnerligen olyckligt läge långt ut i sta-

dens utkanter utan spårvagns- eller andra förbindelser. Den stora publiktillströmning ungdomskongressen hop-pats på och säkerligen fått, om platsen legat bättre till, uteblev därför, men omkr. 4000 entusiastiska åskådare mötte dock upp och fingo säkerligen icke anledning att ångra besöket. Ty aldrig göra sig folkdanser så väl som ute i det fria och en massuppvisning som denna av det bästa Nordens länder hade att bjuda på av folk-dansare är en oförglömligt vacker syn. Alla tidningar voro också eniga om att uppvisningen var den mest glänsande propaganda för ett av Ungdomsringens program: folkdansen. "Något i sitt slag vackrare än dessa tusen ungdomars uppvisning i en sådan omgivning kan man väl knappast få se", skrev Handelstidningen, och Ny Tids referent sjunger på samma låt: "Det var verkligen synd om dem, som icke hade infunnit sig på Slottsskogsvallen i går. Något vackrare och stäm-ningsfullare än den månghundrade, i de lysande folk-dräkterna prydda ungdomsskarans *fulländade* uppvisning av de säregna nordiska folkdanserna har säkerligen *aldrig* förr visats på denna plats". Av norr-männens dans voro tidningar och publik i allmänhet särdeles imponerade. En Göteborgsreferent skriver t. ex.: "Deras framställning av den gamla Färdansen var imponerande. Man må hoppas, att svenskarne fingo nya impulser att återuppliva denna vackra dansart. — — — Den äkta norska Hallingen dansades med kläm och bravur och jubelropen voro livliga." Även danskarnes trevliga uppträdande fick med rätta mycket lovord och särskilt ett par av deras danser slogo livligt an. Om svenskarnes uppvisning skrevos ock många erkänsamma och vackra ord. "Svenskarne dansade med rivande fart och kläm och voro förbluffande samdansade." "Genom massverkan åstadkommo de en storartad effekt" o. s. v.

En halvtimme efter det att uppvisningarna på Slottsskogsvallen voro avslutade gavs i kongresshallen kl. 8 e. m. en nordisk gillestuga, som samlat fullt hus. En tidning skrev härom följande: "Att kongresshallen kun-nat fyllas i sin helhet tyder på att intresset för allmoge-kultur, folkmusik och folkdanser ändå har många an-

Kongressdeltagare på väg till kongressen.

hängare, kanske flera än de, som ha sitt intresse riktat på rotundan och nöjesfältets dansbanor. Börsdirektör Kurt Belirage inledde aftenens program med ett högstämt och varmhjärtat föredrag om vad Ungdomsringen vill och vad den verkar för (ämnet var: Ungdomen och hembygden). Han gav i förbigående några snärtar åt jazzen och den till rekordraseri och personkult urartande idrotten för att desto kraftigare betona *Ungdomsringens sunda arbete, vilket vi väl nästan alla i dessa dagar veta vad det gäller*. (En komplimang så god som någon, ty är det sant har Ungdomsringen ideellt och ur propagandasynpunkt vunnit oerhört mycket genom denna kongress.) Programmet vid denna fest upptog för övrigt Åländsk folkdansuppvisning, bygdemål av Delsbostintan, "som lockade fårar i våra ögon genom sin genialiska och äkta berättarkonst", uppvisning av svenska folkdanser (programmet omfattade Västgötapolska, Jössehäradspolska, Vingåkersdans och Skrällåt), utförda av Stockholmslag samt två folkvisedanser, "Inga liten kvarnpiga" och "Jungfrun gick åt killan", utförda av Tranåslaget. Om sistnämnda uppvisning skrev tidningarna, att "de tilldrogo sig ett särdeles livligt bifall, och särskilt gällde detta folkvisedanserna". "Den mycket förnämna Skrällåten dansades con amore. Över huvud glädde man sig åt den stora konstnärligheten och kunnigheten i de svenska dansarnas prestationer." Så kom en avdelning folkmusik, utförd av Leonard Larsson, Gullick Falk och Anders Olsson samt H. Wahlman, allt till publikens stora belåtenhet. Om den förstnämnde skrev Handelstidningens kritiska musikrecensent doktor J. Rabe, att det var en man med riktiga spelmanstag och om Gullick Falk, att han spelade med stor virtuositet och hade alldeles praktfulla låtar. Till sist kom normännens uppträdande. Där bestod musiken till danserna dels av sång, dels av hardangerfeler, vilkas säregna klang fångade stort intresse, liksom de egenartade danserna med deras ofta överraskande vändningar. Om deras dans skrev en tidning, att den var ej resultat av månadslång träning utan de tycktes komma direkt dessa norska gutter och jäntor från en bal på en loge i det nordliga Norge. Så äkta och naturlig syntes den.

Efter Gillestugans slut samlades flertalet kongressdeltagare till en gemensam supé på utställningens huvudrestaurang, där under tal och sång kvällstimmarne snabbt förflöto.

Och så randades snart kongressens andra dag. Även den med ett mycket omfattande program. På middagen började den Nordiska spelmansstämman, för vilken, som förut nämnts, Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning älskvärt ställt sig som ekonomisk garant. Den ägde rum såväl denna dag som påföljande dags middag å Göteborgs största biografteater Palladium och hade båda dagarne samlat fullt hus. Inalles uppträdde under denna spelmansstämma 41 olika spelmän. Därav 30 från Sverige, 6 från Norge och 5 från Åland; så gott som alla utgjordes de av spelmansveteraner, representerande det bästa och yppersta av vad Sverige, Norge och Åland har att bjuda på (Danmark hade icke ansett sig

äga några fullgoda representanter att hitsända). Handelstidningens musikkritiker skrev efter stämman bl. a. följande vackra och träffande ord: "Den Nordiska spelmansstämman blev utan gensägelse en stor framgång hos publiken. Att höra dessa enkla män, utan någon musikalisk skolning i egentlig mening göra den musik de lärt av sina fäder, det rör hos envar upp en känslokrets, som har både det förtrognas och det främmandes tjusning. Det är för mången som att för en stund få vila ut i naturen. Denna musik är för visso den grund, ur vilken all vår tonkonst växer upp. Vilken rik skala av temperament och lynnesart erbjödo ej de trettio svenska spelmännen, de blevo inga masker utan voro sig själva på ett härligt naivt och starkt sätt. Och just de konstnärligt högst begåvade voro också de mest markanta personligheterna. Men det som gjorde denna spelmansstämma på ett djupare sätt intressant och givande även ur konstnärlig synpunkt, det var det perspektiv på vår folkmusiks grundkaraktär, som detta samtidiga uppträdande av de bästa spelmännen från alla landsändar skänkte. Man måste nu få en levande känsla av vilka konstnärliga värden, som äro att taga vara på i den gamla spelmanskulturen, till vars bevarande denna stämma så framgångsrikt syftade."

På aftenen kl. 6 ägde ånyo en massuppvisning av folkdansare rum å Slottsskogsvallen, tyvärr till följd av det miserabla vädret mycket fåtaligt besökt (man var in i det sista betänkt på att få ställa in hela stadionfesten) och slutligen kom kl. 8 på aftenen en ny gillestuga i kongresshallen, som i stället var till trängsel besökt (flera hundra åskådare fingo förgäves klappa på dörren). Den var utformad på ungefär samma sätt som fredagens, blott att den rent musikaliska delen av programmet var något mera dominerande. Sålunda uppträdde nu ett flertal av Sveriges och Norges bästa allmogespelmän under allra livligaste bifall.

På aftenen fick ungdomen en liten stund roa sig själva, och man såg den nu i grupper på nöjesfältet och litet varstädes å utställningsområdet.

På söndagen — kongressens tredje dag — anordnades till följd av den stora publiktillströmningen en improviserad gillestuga på middagen i kongresshallen, som även nu blev till hälften fylld av intresserade och entusiastiska åskådare. På aftenen voro kongressdeltagarna den stora attraktionen å utställningen, i det de då dels skulle uppträda i sina folkdanser å utställningens stora dansbana nedanför Minneshallen, dels förlägga kongressens högtidliga avslutning till platsen nedanför nämnda hall. Denna dag blev, för att citera Göteborgs Morgonpost, en av utställningens stora och lysande dagar. "I en aldrig sinande ström runno söndagsstämda skaror in genom Götaplatsens gallergrindar ut mot stora gården. Allt tätare slötos leden kring dansbanan och snart var varje tum av stora gårdens väldiga sandöken upptagen av en böljande människomassa. Dansarna mottogos av den mångtusenhövdade publiken (över 50,000 människor) med ljudligaste bifall och Ungdomsringen slog genom denna gratisuppvisning ett stort slag för folkdans- och hembygdsrörelsen."

Kl. 9,15 e. m. samlades alla Nordiska ungdomsringens deltagare nedanför Minneshallen. Alla de brokiga färgglada dräkterna belysta av kvällssolen bildade en stämningsmättad tavla mot bakgrunden av den smäckra Minneshallen och den blå rymden. Då alla samlats, skrev samma tidning, "framträdde börsdirektör Belfrage och tackade först i ett kort högstämt tal de olika spelmännen för deras insats i högtidligheterna. Till minne av kongressen utdelade han till varje spelman en av Handelslidningen skänkt minnesplakett. Därpå riktade dir. Belfrage några av stark känsla burna avskedsord till samtliga deltagare från de olika länderna, varpå docenten O. Midtum från Kristiania svarade med ett tack för de oförglömliga dagar här, i vilka Norges ungdom fått delta. Den vackra högtidligheten slöts med 'Du gamla du fria', spelad av Hästgardets musikkår. Medan deltagarna därpå bjödo varandra farväl, tändes på höjden ett ståtligt fyrverkeri."

Senare på kvällen dansade ungdomen till sitt eget nöje på utställningens stora dansbana, och påföljande dag gjorde norrmän och en del svenskar från landsorten en gemensam utflykt till Marstrand, där under gladaste stämning staden och fästningen besågs, frukost avåts varpå tal och sång i oavbruten rad följde. Tyvärr hade danskarne samt stockholmarne ansett sig tvungna att bryta upp redan på söndagens afton. Den sammanhållning, som man önskat för Marstrandsfesten, bröts därigenom tyvärr något. Över huvud måste man till sist rikta den anmärkning mot kongressens förläggande till utställningen i Göteborg, att därigenom den intima och förtroliga samvaro mellan ungdomsskarorna, som vi tacksamt minnas

från Köpenhamns- och Kristianiakongresserna blev i stort sett omöjliggjord. Utställningen, av vilken självfallet alla ville se mesta möjliga, splittrade oss för mycket och programmets rikliga omfattning bidrog också att försvåra för ungdomen att i ro och ostörd glädje få vara tillsammans i önskvärd utsträckning. De lokaler utställningen förfogade över för sällskaplig samvaro voro ej heller för en kongress som vår av lämplig art. En banal utställningsmatsal, i vilken trots upprepade *uttryckliga* löften om en verklig svensk fest med gammaldags svenska anordningar och genuin svensk stämning, intet som helst från huvudrestaurangens sida gjorts för att skapa hemtrevnad och stämning kom oss att göra tråkiga jämförelser med festerna i Roskilde och å Frognesætern.

Frånsett dessa anmärkningar synes det emellertid, som om Svenska Ungdomsringen har alla skäl att vara nöjd med den fjärde Nordiska ungdomskongressen och det är att hoppas, att också alla deltagare — trots att det som vid alla bättre kongresser väl gnisslade litet här och där i fråga om detaljarrangemangerna — voro nöjda med sin färd. Äro de ärliga och se i stort kunna de ej gärna håller vara annat. Vål har Ungdomsringen nog ej med denna kongress lyckats samla något välbehövt guld i ladorna, men ur ideell propagandasynpunkt har den helt visst vunnit så mycket mer. Våltaliga äro i det avseendet de ord, som en av Göteborgs ledande kommunalmän efter att ha närvarit vid kongressens avslutningsceremoni till mig yttrade: "Det var det vackraste jag varit med om. Vilken härlig skörd bör inte kunna uppstå ur denna sådd både för er själva och för vårt land!" Må han bli sannspådd!

Kurt Belfrage.

BÖRSDIREKTÖR KURT BELFRAGES TAL VID DEN NORDISKA UNGDOMSKONGRESSENS ÖPPNANDE

"Eders Kunglig Höghet, mina Damer och Herrar, Ungdom och Spelmän från Nordens alla länder!

I Svenska Ungdomsringens namn bjuder jag er alla hjärtligt välkomna till denna nordiska ungdomskongress.

Det har onekligen varit med en viss tyvekan Svenska Ungdomsringen vågat förlägga denna kongress till den stora utställningsstaden vid Göta älv, där kongresser i år nästan oroväckande talrikt avlöst varandra och tävlat om publikens ynnest och intresse. Att vi dock vågat göra försöket har berott därpå, att vi icke velat undandraga våra ärade kongressdeltagare möjligheten att i år få stifta bekantskap med denna ståtliga utställning och först och främst med denna gamla ståtliga handelsstad, vars gäster vi nu alla äro. Där hava nämligen allt sedan stadens tillkomst de egenskaper, vilka vi i vårt arbete skatta särskilt högt, hembygdskärlek, pietetssinne, medborgaranda, städse varit rådande. Så blir också med rätta vår första hyllning

i dag ägnad staden, där dessa dygder hava sitt hemvist, staden, som genom dessa dygder blivit allt, vad den är.

Tröttande över hövan äro helt visst de representationsplikter, som i år påvåla landets och särskilt denna stads ledande män och kvinnor, och jag förstår mer än väl, vilken uppoffring det varit för många av de här närvarande att lyssna till vår inbjudan att närvara vid dagens möte. Det är därför med så mycket större tacksamhet jag här vänder mig till dem, som i dag tillstädeskommit och särskilt till H. K. H. Kronprinsen, vår 1:e hedersledamot, som genom sin närvaro i dag velat giva all Nordens ungdom ett otvetydigt vittnesbörd om det intresse E. K. H. känner för det ideella arbete dessa ungdomsskaror gjort till sitt. Vår tid är demokratisk, vår rörelse likaså. Men hur demokratisk vår rörelse än må vara, så inskränkt och yverboren vill jag hoppas att aldrig Nordens ungdom måtte bli, att den ej med tacksamhet tar emot varje hand, som ärligt och manligt räcker den, den må så komma från

hög eller låg. Allt i E. K. H:s väsen talar också om drag, som alltid komma att skattas högt av ungdomen i en demokratisk tid, ett manligt rättframt väsen, en stark pliktkänsla och en personlig älskvärdhet, som i lika grad kommer hög som låg till del. Så blir E. K. H. ej heller oss främmande utan står här i dag fastmer i vår krets som en god kamrat och vän, vars förtroende och sympati är oss dubbelt dyrbar. Det är därför ingen tom fras, då Nordens ungdom nu genom mig uppriktigt och tacksamt hälsar Sveriges kronprins välkommen i vår krets.

Om jag bland alla de övriga här närvarande framstående representanterna från Sverige och grannländerna särskilt nu nämmer ett namn, fru Hulda Garborg, så är det icke mer än tillbörligt. Vad Hulda Garborg varit och betytt för Norges och därigenom indirekt för de andra nordiska ländernas ungdom, det känna och veta våra ungdomsskaror bäst och den storartade hyllning, som under förra årets Kristianiakongress kom henne till del vittnade ock bäst därom. Då Svenska Ungdomsringen vid den ståtliga festen i Kristiania universitets aula i fjol vågade tillbjuda Hulda Garborg som ett ringa tack och erkänsla hedersledamotskap i vår krets, visste vi vad vi gjorde. Vi visste, att vi i henne ägde och skulle få behålla en Sveriges och ungdomens verkliga vän. Strålände, oförtruten, segerviss har hon visat oss vägen vi ha att gå. Väl hava kritikastrarnes också i Norge talrika släkte sökt göra allt för att lägga stenar i hennes väg och komma henne att fälla modet, men förgäves. Må vårt bästa tack till henne i dag bliva, att vi lova att följa hennes väg, att vi uthålliga, goda och glada, utan att nedslås av småaktig, ömklig kritik eller öppna eller förstuckna fienders ynkliga skall, vandra framåt mot det mål vi tro på och efter bästa förmåga vilja söka uppnå.

När jag i dag har den stora glädjen att hälsa eder ungdomar från Nordens olika länder och från skilda trakter av vårt eget land välkomna hit, är det icke som främlingar och okända gäster jag hälsar de flesta av eder. Många gemensamma minnen och band förena oss redan. Vi känna, att vi alla äga den gemenskap, som gemensamt arbete, gemensamma strider och gemensamma förhoppningar skänka. Några av vårt livs vackraste och gladaste stunder äga vi gemensamt.

För vår syn drömmer i sommarnattens dunkel Danmarks lysegrönne bögeskove och Själlands dejlige kyst, då vår blick ånyo möter eder, kära danska fränder och vänner och fyllda av glädje och tacksamhet minnas vi de härliga dagarna i Kongens by och i det stilla Roskilde.

Stolt och oförlikneligt fager var den syn, som mötte oss, då vi i fjol i fest och högtid sutto bänkade samman uppe på Frognesætern eller då vi med Kristianiafjordens vita segel som bakgrund vandrade tillsammans, ett långt härligt ungdomslag i brokiga dräkter upp mot Bygdö vackra friluftsteater. Det allvarligaste, mest helgjutna och egenartade inslaget i denna skara var den norska ungdomen själv. Trotsig, käck, självmedveten och med en naturlig värdighet i hållning och later, som

endast uråldrig kultur förmår skänka, skred den fram i tåget. Av er ha vi mycket att lära, det var det fasta intryck vi svenskar då liksom förut erhöilo. Ni norr-män ha lyckats i stort med det vi här i Sverige ännu endast våga drömma om, att ungdomen i ett land genom målmedveten sammanhållning och samling *kan* bli en kulturfaktor, en ideell maktfaktor att räkna med. För denna lärdom liksom för oförglömliga skönhetsintryck från ert land och av er gamla härliga bygdekultur tacka vi er i dag varmt.

En glädjedag var det för Svenska Ungdomsringen, då Ålands stora ungdomsförbund med över 600 deltagare tillkännagav sin anslutning till vår organisation. Det förbund, som tagit på sitt program uppgiften att väcka och bevara intresset för gammal svensk kultur måste givetvis se det som en av sina allra förnämsta uppgifter att taga vara på och med sig samla ungdomen i alla de landsändar, där svensk kultur finnes hemma och svenskt språk talas. Ni ha nyss i Stockholm varit våra kära ärade gäster och jag tror där mött så mycken äkta hjärtevärm, att ni nu utan många ord böra kunna förstå, hur glada vi äro att i dag också se åländska representanter här tillsammans med Nordens övriga ungdom. Ni ha i handling omsatt vad vi i teorin arbeta för och än går i er mitt den gamle odalmannen Johannes Eriksson, yngre och starkare i sin tro än de flesta trots år och motgångar. Lyckliga Åland, som har en sådan ledare, lyckliga Åland som kärleken till svensk kultur förmått så orubbligt starkt svetsa samman.

Också en hel skara spelmän från Nordens länder se vi här i dag i vår mitt, ja vi ha väl ej på länge sett en sådan utvald och fullödlig skara spelmän från Sveriges alla delar samlad. Med glädje och stolthet hälsa vi er välkomna ibland oss. Må dessa dagar giva alla älskare av vår gamla sköna allmogemusik rika högtidsstunder och må de lära allt större skaror av vårt jazzgalna, slagdångebitna folk att förstå, hur oändligt mycket rikare och skönare denna musik är än "Den gula paviljongen" och andra berömda slagdängor vårt folk nu "skakar" i takt efter på kaféer, restauranger och i fina dansrotundor.

Till er alla här församlade mötesdeltagare vågar jag så uttala den varma och uppriktiga önskan, att dessa dagar må skänka rik och äkta tillfredsställelse och för den rörelse vi gemensamt tjäna betyda ett verkligt krafttillskott. Må kärleken till hembygden och dess kultur ej blott under dessa festdagar vara vårt lösenord utan ock under vår vardagsgärning, i vårt dagliga arbete vara vår ledande fyrbåk. Er folkdansare lägger jag särskilt detta på hjärtat: låten aldrig dansen bliva självändamål, utan blott medel, ett av medlen att nå det ni lovat att med oss alla arbeta för: gammal svensk kulturs bevarande.

Till er, mina damer och herrar, som i dag kanske för första gången möta upp i vår krets, vill jag slutligen säga: ej blott "til lyst" ha dessa ungdomsskaror samlats här i dag. Det är något annat och mera de vilja. En ung käck armé äro de, som dragit hit för att i ärlig kamp söka besegra er alla,

besegra surmulenheten, pietetslösheten, ideallösheten, den ytliga osunda nöjeskulturen hos vår tid. Livets bästa makter, solen, glädjen, ungdomen, skönheten ha de tagit till bundsförvanter. Nu vilja de också vinna er. Det är icke något visst parti, vare sig höger eller vänster, vi söka, vi söka *alla* goda krafter, varhelst de finnas. Alla dem, som i själ och hjärta förstå vikten och värdet av att ett land äger en sund ungdom beder jag i

denna stund varmt och innerligt: Kom med oss, hjälp oss. Endast om vi alla hjälpas åt, kan något bestående bli gjort. Kunde vi alla, unga och gamla, enas och samlas, vilket härligt mål kunde då ej nås! Sker så en gång, då kan den symbol, som den svenska ungdomsorganisationen tagit till sin, ringen, trohetens och sammanhållningens sköna symbol bli mera än en symbol, bli fager och stolt verklighet."

ÅLÄNNINGARNAS ERIKSGATA GENOM SVERIGE

Stockholm.

Fredagen den 29 juli anlände det hundratal åländska ungdomar, som av Svenska Ungdomsringen inbjudits till Stockholm samt vidare på en färd genom Sverige till ungdomskongressen i Göteborg.

Första kvällen voro samtliga ålänningar av börsdirektör Kurt Belfrage inviterade till en enkel välkomstfest i börshuset, vid vilken även förutom Svenska Ungdomsringens medlemmar en del av Kulturella ungdomsrörelsen samt Stockholms körförbund närvaro. Under föredrag, tal och sång samt dans och en enkel tesupé förföljt kvällen snabbt och under varmaste stämning.

Påföljande dag voro de åländska gästerna inbjudna av Nordiska Kompaniet till en enkel fest på dess takterrass, varjämte börsdirektör Belfrage då gav lunch å Strand Hotell för ett flertal av gästernas ledande män, såsom redaktör Julius Sundblom, landstingsmannen Johannes Eriksson, sånganföraren stadsfiskal P. A. Fredriksson med fru, Ålands ungdomsförbunds närvarande styrelsemedlemmar, svenske konsuln på Åland med fru samt Ungdomsringens styrelse.

Kom så gästernas första offentliga entré i Stockholm.

Denna skedde i form av ett stiläkt åländskt brudtåg, som från Nybroplan tågade Strandvägen fram upp till Skansen. I en lantlig gammaldags liten schäs satt det unga brudparet, en nätt rodnande liten brud med en väldig gyllene, grannlåtssirad krona på huvudet. En originellare fanborg än den, som företrädde, kan knappast tänkas — en hel flock stora fanor, sammanfogade av gammaldags fransprydda, sydda och tryckta dukar. I vagnen efter brudparet åkte i en vackert sirad skrinda brudens hela hemgift, täcken och dynor, dukar och vackert spetsprydda örngott m. m. sådant för att nu inte tala om självaste byrån med en lilleputtspegel. Därefter följde så gående hela den åländska ungdomsskaran. Vid Nordiska Museet mötte Ungdomsringen med sin fana samt Stockholms körförbund och Kulturella ungdomsrörelsen, och åtföljda av samtliga dessa gjorde så brudföljet sin entré på Skansen.

Sedan brudföljet vederbörligen tågat in i bröllopsgården, där det hälsades med ljudligt skjutande, fortsattes till Orsakullen, där det blev tal och sång. Hela kullen och planen nedanför var täckt med åhörare. Stockholms körförbund sjöng ett par sånger, och där efter trädde börsdirektör Belfrage i talarstolen och häl-

sade ålänningarna i hjärtliga och högstämda ordalag välkomna, bl. a. erinrande om den minnesvärda sångarfesten på Åland förra året. Så fick man höra "Ålänningens sång", orden av Grandell, musiken av Hagfors, och därefter ett kärnfriskt medryckande anförande av ålänningen redaktör Julius Sundblom. Han talade varmt och vackert om det svenska kulturarvet, som man efter bästa förmåga på Åland söker föröka, förkovra och välsigna, medan man alltjämt hämtar nya impulser från Sverige.

Ålands ungdomsförbund lät höra några av sina sånger, vackert och klangfullt sjungna.

På kyrkplanen framför Seglorakyrkan var rest en åländsk midsommarstång, kring vilken det så blev deklamation, gamla låtar och folkdanser. Allt som allt för åskådaren en vacker och festlig kväll på Skansens höjder.

På söndagen var det åter fest på Skansen och Stadion med tal av rektor Lindblom, vars varma och välformade anförande huvudsakligen riktades till ålänningarna. Inmarschen av Ålands ungdomsförbunds och Svenska ungdomsringens brokiga skaror av sångare och folkdanslag med fanor och spelmän i teten hälsades av publiken med smattrande applåder. Såsom avslutning på festen sjöngo Stockholms körförbund och Ålands ungdomsförbundskör tillsammans under livligt bifall.

Dagen därpå utfärd till det fagra Solsäter, dit ålänningarna inbjudits av Ringens utmärkta avd. Kulturella folkdansgillet. Under sång och tal, dans och glädje förföljt den minnesrika aftonen. Dagen därpå fortsatte ålänningarna till

Linköping.

Ålänningarnas besök i Linköping formade sig till en storslagen fest.

Ålänningarna anlände till Linköping kl. 1,07 på middagen och åtföljdes av färdledaren fil. kand. Sven Kjer-sén. De möttes vid ankomsten av medlemmar ur Linköpings folkdanslag med denna förenings sekreterare hr Thunell i spetsen, vilken bringade dem den första välkomsthälsningen i form av ett leve för ålänningarna. Detta kvitterades med en Ålandssång och därpå togos gästerna om hand av sina respektive värdar.

På e. m. gjordes under pastor Nordsjöns ledning ett besök i domkyrkan. Programmet upptog jämväl besök i Östergötlands museum och Krogfallsstugan.

På kvällen var det offentlig fest, som anordnats av Ungdomsringens Linköpingskrets och samlat fullt hus. Linköpings folkdanslag skötte mottagningen. Under det folkskolans musikkår spelade intågade ålänningarna och hälsades med en kraftig applåd.

Grevinnan Alice Trolle, dagen till ära klädd i östgötadräkt, höll därpå ett kort och kärnfullt hälsningsanförande. Talarinnan bringade dem en varm välkomsthälsning från Östergötlands ungdomsring för bygdekultur och bad att till alla få uttala sin glädje över att få taga emot dem här i en av Sveriges äldsta kulturbygder, en bygd där man håller fädrens minnen kära. Våra känslor mötas i vår hembygdskärlek. Båda hålla vi heliga de minnen vi ärvt, men vi sträva också att skapa värden, som vi vilja lämna i arv till våra efterkommande. Det är i hembygdens tecken vi mötas, det är i hembygdens namn jag bjuder eder välkomna. Väl mött, I från Åland, barn av vårt släkte och barn av vårt språk.

Den åländska hembygdskören sjöng "När solen tän-der sina strålar" och "Över bygden". Kandidat Sven Kjersén höll därefter ett längre anförande, vari han utvecklade syftet med färden och den svenska ungdoms-rörelsens program. Vi drömma om att skapa en opoli-tisk nationalkänsla hos vår ungdom, sade han, och han frågade vidare om det kunde anses vara underligt, att denna rörelse fick den åländska ungdomen entusiastiskt med sig.

Efter talet, som hälsades med stort bifall, sjöngs ålän-ningarnas sång, varpå landstingsman Johannes Eriksson framförde ett tack till grevinnan Trolle för hennes varma välkomsthälsning. Det ger oss mod att tänka på att det mål vi föresatt oss också skall uppnås, sade han. Han frambar hälsningar från det åländska folket, som nu är hemma på öarna och slår och bärgar sin skörd. Han utbrast: "Gud ske lov, att Edert Sverige är sådant vi föreställt oss! Vi ha funnit att vi ha mer än förståelse."

Efter festen voro samtliga ålänningar av direktör Clason inbjudna till té på Frimurarehotellet.

Nästa dags förmiddag voro ålänningarna jämte Ungdomsringens Linköpingslag m. fl. inbjudna till garden party på slottet, där grevinnan Trolle utövade värdskapet.

I Tranås

bereddes ålänningarna likaså redan från första ögonblicket ett hjärtligt mottagande. Gästerna mottogs med "Modersmålets sång", ackompanjerad av scouternas musikkår, varefter stadsfullmäktiges ordf. B. E. Gelotte med några varma ord hälsade de kära blodsförvanterna från ölandet välkomna. Å gästernas vägnar svarade kand. Sven Kjersén med ett tack för välkomsthälsningen.

Efter ett kort besök hos respektive värdar samlades färdledtagarna vid halv 5-tiden vid hamnen, varifrån ett 10-tal motorbåtar förde dem i sällskap med en del av mottagningskommittén och medlemmar i Tranås folk-

danslag m. fl. till det vackra Brundsnäs å Torpön, där middag serverades. Under densamma riktade dispo-nent Axel Linge en värtalig och varm välkomsthälsning till fränderna. Landstingsman Johannes Eriksson gav i ett kort anförande uttryck för de starka band av vän-skap och frändskap, som sedan urminnes tid förena Ålands folk med moderlandet.

Aftonens fest i Tennishallen blev en värdig avslutning på dagens samvaro.

Friherre Josef Hermelin hälsade gästerna välkomna såsom barn i samma fadershus, förenade genom de starka banden av nationell samhörighet. Han slutade med att utbringa ett fyrfaldigt leve för Åland, dess folk och dess framtid, varefter unisont sjöngs "Du gamla, du fria."

Efter ett par sångnummer av den åländska kören, som redan från början tog publiken med storm, höll landstingsman Johannes Eriksson ett kort tal, varpå följde åländsk folkdans, sång och spelmanslåtar samt deklamation av kamrer Lemqvist, allt emottaget med det livligaste bifall.

Efter en kort rast intogs en enkel tesupé i Tennis-hallen gemensamt av de åländska gästerna och deras värdar på platsen. Därunder hölls kortare anföranden av kontorschef Elis Kågen och stadsstyrelsens ordf., hr Josef Sjöberg, samt av ålänningarnas ledare, folkskollärare K. Gustavsson och landstingsman Joh. Eriksson. Samkvämet präglades av den bästa stämning. Det märktes å ömse sidor, att de vackra orden om samhörighet och broderskap ej endast varit tomma fraser.

Kl. 7,20 f. m. avreste ålänningarna till sitt närmaste mål,

Jönköping.

Besöket hade motsetts med stort intresse i Jönköping och våra landsmän från den lilla ögruppen väckte var de kommo den livligaste sympati.

Vid tågets ankomst hade en talrik skara åskådare mött upp. Sedan kamrer O. Andersson å Jönköpings folkdansklubbs vägnar hälsat resenärerna välkomna till Jönköping, stämde ålänningarna, som räknade en ypperlig liten kör, upp den åländska folksången, vilken åhördes med djup medkänsla av de lyssnande skarorna.

Under dagens lopp gjorde de långväga gästerna besök i staden och en grupp tog en tripp ut till Smålands Taberg och Rösiöskolan.

Under rundvandringen i Jönköping samlades man en stund kring Viktor Rydbergs staty i Rådhusparken. Här fick den åländska idealiteten och öfolkets varma kärlek till svensk kultur ett rörande och imponerande uttryck. Ålänningarna hade av någon välvillig värd förärats var sin ros. Vid avskedet nedlade var och en sin ros vid statyns sockel och bragte därmed en av den svenska kulturens store bärare sin vördnad och kärlek. Akten var enkel men blev i sitt spontana uttryck ovanligt imponerande.

Festen i Stadsparken blev en stämningsstund, en folklig ungdomsfest, där allt med känslans vackra språk

talade till åskådarna. Härtill bidrog icke minst de sånger, den åländska kören vackert och känsligt föredrog.

Kandidat Kjersén inledde med några manande ord om ungdomen. Talet formade sig till ett varmt försvar för ungdomens ideella strävanden, sådana dessa tagit sig uttryck i hembygdsvård, studiecirklar och i Svenska ungdomsringens verksamhet. Tillbaka till hemmet för att sedan gå framåt i den rätta riktningen, är Ungdomsringens lösning, att väcka hembygdskärleken och föra ungdomen fram till sunda nöjen är ett av dess mål. Ålänningarna ha givit oss rikssvenskar ett lysande föredöme. På Åland lever svenskheten rotfast, alla internationella domslut till trots.

Sedan kören utfört ett par sånger, besteg landstingsman Johannes Eriksson talarstolen, hälsad av publikens livliga sympatyttringar.

Efter det utmärkta talet följde en rad vackra folkdanser; och några åländska spelmän läto höra sina vackra låtar.

Efter festen hade stadsparkschefen inbjudit folkdansarna till en ståtlig supé i Stugan.

Under måltiden åskade t. f. landshövdingen greve J. W. Spens lystring och hälsade ålänningarna välkomna till Jönköping. Ålänningarnas trofasta kamp för den svenska kulturens bevarande har lärt oss, vilket oskattbart värde vi äga i vår frihet och självständighet. För all åländsk trohet mot Sverige och åländskt föredöme i fosterlandskärlek böra vi rikssvenskar vara det åländska folket djupt tacksamma. Tal. slutade med ett leve för Åland och Ålands folk, vilket besvarades med livliga hurrarop.

Landstingsman Eriksson tackade å ålänningarnas vägnar och slutligen framförde kandidat Kjersén ett tack till direktör Karnell och stadsparksstyrelsen för deras älskvärdhet samt till Jönköpings folkdansare för älskvärt och gott arbete för festen.

Efter måltiden talade direktör Karnell om sångens underbara makt och dess förmåga att knyta samman och bevara det fosterländska kynnet.

Efteråt uppfördes en del folkdanser och först vid midnatt åtskildes man.

På morgonen fortsattes resan till ungdomskongressen i Göteborg.

A L L M O G E G I L L E T

bildades år 1920 av några ungdomar i Sundbyberg och trakten däromkring. Hur namnet uppkom är en historia för sig och har varit föremål för utomstående sympatier såväl som för oförståendes kritik. Ett litet gille, som i en större by vill bibehålla något av sin ursprungliga kultur och vars medlemmar i flesta fall äro från ren bondbygd, vill i sin förenings namn höra en påminnelse om sin strävan och sitt ursprung. Lika berättigat kan namnet anses vara, som de olika gillena med landskapsnamn, inom vilka finnes folk från olika bygder, infödda storstadsbor och "utsoknes". Som föreningen har säte och stämma i Uppland, har den också tagit till uppgift att verka för uppländsk allmogekultur i den omfattning den kan anse sig vuxen. Första arbetet var därför att utforska en bygdedräkt hemmahörande i Uppland, vilken skulle bäras av samtliga medlemmar. Denna blev Häverö skeppslags vackra och klädsamma dräkt. Genom efterforskningar på ort och ställe, lyckades det att framleta delar av dräkten, såväl den manliga som den kvinnliga, och genom tillmötesgående från Nordiska museet kunde dräkten få studeras i detalj. Vävar sattes i gång och snart lågo de brokiga, grova, men så innerligt vackra tygerna färdiga till både kjolar, spän, förkläden och västar. Efter gamla gulnade spetsar virkades och knyplades "stycken" till mössorna, och vackra väskor broderades av flitiga fingrar. Dyrbara sidenschaletter (axeldukar) lyckades man skaffa, vilket visade spinnsidans livliga intresse och uppoftande förståelse för saken, ty dessa dukar i sina vackra gröna, svarta och gredelina färger betingade priser av 60, ja ända upp till 80 kr. pr styck.

Det blev dräkter, äkta, stiltrogna och mycket dyrbara. Svärdsidans medlemmar ville ej giva spinnsidans efter, varför det blev en fullkomlig tävlan. Bastanta skräddarsydda plagg, strumpor och skor beställdes; äkta spännen, smycken och knappar anskaffades och som välförtjänt belöning för detta erhöill gillet Svenska Ungdomsringens första pris vid dräktuppvisningen i Säterdalen 1922.

Folkmusiken har i Allmogegillet även sin beskyddare liksom folkvisan, folkvisedansen och bygdedansen. Gillet har deltagit i många propagandafärder och själv arrangerat sådana. Bland de minnesrikaste och härligaste voro färderna genom Dalarne och Värmland till Kristiania 1922. Färden till Åland samma år och senast i år på inbjudan av Ålands ungdomsförbund. Färden till Malmö och Köpenhamn år 1921, Göteborg 1923, Uppsala m. fl. platser.

Gillet har även av egna medel och egna krafter byggt en stuga i Mälardalen, ett litet hem på sommaren och en sportanhalt på vintern då skidföret lockar till utfärd. Planer äro uppe att utöka stugan till en större, snarliktande Kulturella folkdangillet vackra Solsäter. Ungdomlig håg och skaparglädje kan uträtta storverk, i all synnerhet då den går i den sanna vänskapens och förståelsens anda. Och bättre vänskap och förståelse än vad som finnes inom Allmogegillet torde man få leta efter.

Den, som bland alla dessa duktiga medlemmar är värd att särskilt omnämnas är dess egentlige stiftare och upphovsman Gustaf Lindén, vilken med förståelse och mycket arbete har gjort en stor och vacker insats

Danslag et.

Gillestugan.

i svensk kulturell ungdomsrörelse. Även må i detta sammanhang lämnas en eloge till Elis Sverkersson, den outtröttlige arbetaren bland folkdansarnas led — medlem av Allmogegillet — för hans goda arbete med inövandet av folkdansar och lekar bland småttingarna i

Sundbyberg, det s. k. lill-laget i gillet. Det är en god början och en rekryteringsmöjlighet för gillet i sin helhet.

Flera sådana gillen!

Elg.

» N Ä R K I N G A R N A »

Med spänd förväntan stegade jag in i den röda salongen på Drottninggatan, inte av nyfikenhet för att se praktbiografens lyx, utan för att se ett litet folkskådespel, iscensatt för den vita duken, av en gammal bekant folkdansare.

Jag trodde ej Gustaf Edgren passade till regissör för folkskådespel, ty därtill tarvas nog en god portion vetenskaplig kännedom om bygden och dess folk, grundad på etnografiska och folkpsykologiska studier, men han klarade sig grannat för folk i gemen. För den hemmavuxne bygdekännaren torde det dock skära litet i ögonen, alldestund man ser handlingen tillhöra tvenne olika tidsåldrar på en gång. Handlingen i filmen kunde ock lika väl försiggå i Västergötland, Östergötland, Södermanland eller Uppland, som i Närke. Man såg för litet av landskapet för att känna igen Närkebygden. Handlingen var framflyttad i nuvarande tid då det gällde herrskapens och studenternas kostymer, men däremot voro allmogens kläder i gemen från 1890-talet; kyrkvaktaren t. o. m. från 1850. Hade inte herrskapsfolken varit så rasande moderna, utan förefallit i sitt yttre att leva samtidigt med allmogen, torde man fått en mer helgjuten behållning. Om man nu skall våga sig på någon kritik av skådespelarna, så kan sägas att dessa i stort sett voro ganska lyckade. Dräng- och pigrollerna utfördes särskilt väl, likaså bondmorans och den gamle bergsmannens. Där hade Edgren haft ett träffsäkert öga, då han tog ut dessa medhjälpare, och det var vad som hjälpte upp det

annars magra innehållet. Det är nog sant, som gamla kokfrun sade, "att såsen många gånger får hjälpa upp en mager stek". Som sagt, för stadsbor och mindre kritiskt folk kan "Närkingarna" vara bra, och det är att gratulera Edgren till det andra försöket. Det lämnar ju goda förhoppningar.

Folkskådespelet "Närkingarna" blev i alla fall inte för stort såsom "Värmlänningarna" blev, och då får man ju vara tacksam. Det är överhuvud mindre lyckligt att filma ett skådespel, som är skrivet för sång- och talscenen. Det går så mycket förlorat och kommer så mycket till, att man ej känner igen någonting. I de flesta fall blir man besviken och i många fall ledsen. Men har filmen kulturhistoriskt och etnografiskt värde, har man ju i filmen sparat något värdefullt för vår bygdekultur, vilket i framtiden kan till väsentlig del belysa ortens gamla folkliv och odlingshistoria. I detta fall tror jag dock att den vetenskapliga delen har mycket litet värde, och det är beklagligt att denna del i inspelningarna nästan alltid helt förgätes. Borde inte en regissör, vid de tillfällen då bygdepjäser skola inspelas, vända sig till framstående personer i hembygdsforskningens tjänst och taga råd och anvisningar av dessa. Det skulle väl inte skada pjäsen om även en sådan persons namn stod före eller efter regissörens på programmet.

Till alla som tänka syssla med regi för bygdepjäser kan lämnas följande tänkespråk: "Till mästerskapet gives blott en bana, ren såsom solens väg uti det blå. Att sträva uppåt och det högsta ana, men aldrig tro sig mästare ändå."

Ernst Granhammar.

PA GRUND AV DET STORA MATERIAL som till detta nummer förelåg hava vi nödgats använda mindre stilsort, men nästa nummer kommer åter att erhålla tidningens ordinarie utstyrsel. Red.

Två Dikter för Hembygden.

Slagan.

Är tröstetiden inne? Över skogen
jag hörde ljudet av min faders slaga,
så övergivet ifrån hemmet flaga,
trots gyllne år då grödan fyller logen.

Var är den röst som ur en sångbar bringa
kan följa andra stämman i duetten,
du bergens ättling eller son av slätten,
som vid hans sida bort din slaga soinga?

Är det ej bud till mig att vända åter
till faderlandet med de lugna fjällar,
som hjärtat rör i dessa höstblå föllar,
så vemodsömt att sonen fjärran gråter?

Jag kommer, fader! Ren i midnattstiden
din slagas sorgsna echo stört min vila . . .
Jag vill stå upp och till min fader ila
att återvinna hjärtats lugn och friden!

Viktor Myrén.

Seftembersol.

(Östgötamål.)

Da seftembersola
ä för ille granner!
— Sir du't, sir du't: jola
ha sôm bledd e anner!

Ingî vårsol iller
sôm seftembersola.
En bler raft sôm viller
mä di store ola.

Da seftemberglöra
gör en gor å glaer.
— Dan drar genn på döra,
glör på hus å laer.

Nils Larsa.

ÅRET OCH ÅRSFESTERNA FRÅN GÖTEBORG

Vi komma att hädanefter i varje nummer intaga en kortare beskrivning av de gamla sederna under årets alla månader, enligt runstavens teckningar. Dessa komma att återfinnas under ovanstående rubrik och hämtas delvis ur Norlinds bok "Svenska allmogens liv". Vi börja här med september och okt. månader.

Höstmånad September. Den 1:ste Egedii dag eller S:t Elias, på runstaven (en ullsax) emedan fåren nu klippas, efter denna (en biskopsmössa). Den 8:de, Marie födelsedag eller modersmessen (en krona och en korg med frukt). Den 14:de korsmessen (upprätt kors). Den 17:de Lambertii dag (ett lam). Den 21:sta Mattheii dag eller Matsmessen (en bock), därefter (en engel). Den 22:de Mauritiij dag (en sköld). Den 29:de Michaelis dag eller Mickelsmessen (en våg), betyder höstmarknaderna som då gemenligen höllös överallt.

Slakt-månad Oktober. Den 4:de Fransiski dag (en fisk), betyder att nu är bäst att fiska, i synnerhet med ljustring; (en bok). Den 7:de Birgitti dag eller Brittmissan (en ullkarda), för att ullen nu bör kardas; (ett kloster). Den 14:de Calixi dag, märkelsedag, första dagen i vintertallet (ett bart träd), som betyder lövfallet; (en påvemössa). Den 18:de Luce evangelisters dag (en oxe och en slaktbänk), beteckna slakttiden. Den 21:ste, Ursula dag eller elva tusen jungfrurs dag, en pil eller skäpta. Den 28:de Simons och Juda dag (en slaga), betyder trösketiden. Till sist ett kors och ett spjut.

De viktigaste sysselsättningarna äro, näst det fortsatta skördearbetet, nedtagande av frukt, plockande av humle, beredning av lin och ull samt slakt. I sept. utgjorde humleplockningen huvudsakligen kvällsgörot i mångt hus. Kring en stor stockeld bänkade sig husets samtliga innevånare och då berättades sagor och sägner.

Lin- och ullberedningen försiggick vanligen i särskilda stugor. Linbrytningen ägde rum i sept. och okt., ullkardningen i okt.

(Forts. i nästa n:r.)

Folkdansarna ha kommit till staden. Man drar ett djupt andedrag liksom en människa, som länge varit instängd i en kvav och unken atmosfär och plötsligt kommer ut i friska luften.

Det är något man saknar i den moderna dansen, och det är livsglädjen. Graciös kan den vara, vilket långt ifrån gäller om genomsnittsdansörens prestation. Men denna allvarliga, i många fall tragiska mask, som jazz- eller shimmydansören behagar aptera, är den inte otrevlig? Kanske vore löjlig ett riktigare ord. Den moderna dansen är en produkt av krigets psykiska baksmälla, så tragiken är ju för allt i världen stil- enlig.

Men nu kommer den svenska dansen. En dans med "tjo" och klackjärn. Ett uttryck för inneboende livsglädje. Så nu kan den djupt blaserade jazzexperten med sin lilla förtjusande begravningsuppsyn gå hem och lägga sig. Han kunde annars råka stå för nära ett äkta jösshärskast med klackarna i taket, och det kanske hans lilla bräckliga shimmykropp inte tålde vid.

* * *

LARS JOHAN SUNDELL

Leden glesna och glesna fort bland den lilla skara, som omhuldar vår värdefulla och vackra bygdemusik. För inte länge sedan bortgingo tvenne, de förnämsta, Nils Andersson och K. J. Leffler, och nu når oss den smärtsamma underrättelsen att en av våra bästa låtsamlare, lärare Lars Johan Sundell i Västervik, slutat sitt gagnarika liv.

Mänskligt att döma gick Sundell bort allt för tidigt, ty på hans 49:e födelsedag hämtade den obevklige liemannen honom från maka och barn, vänner och kamrater.

Inte längre sedan än i juni månad i år hade denna tidning glädjen att i sitt fjärde nummer få emottaga ett

värdefullt bidrag av hans hand, nämligen en trevligt skriven uppsats om folkmusiken i Ydre härad samt en typisk östgötapolska. Det har berättats mig att det var det sista han skrivit om folkmusiken och slutorden i hans uppsats lyder som hans sista önskan och fältrop: "*Leve åter de gamla friska vildmarkens blomster!*"

Sundell var även inbjuden att deltaga uti spelmansstämmen i Göteborg sistlidne augusti. Men han kände sig inte riktigt kry. En länge tärande sjukdom började övervinna den annars så starke och glade mannen. Sällan klagade han över sina krämpor. Och gästfriare, glädare och angenämare sällskapsmäniska kunde man gärna inte råka på. Hans hem stod alltid öppet för vänner och gäster och han samlade omkring sig musikälskande människor, sådana som verkligen förstodo musik och särskilt folkmusiken, vilken var hans skötebarn. Han var "östgöte, Gud ske lov", brukade han säga och han spelade med förkärlek sin hembygds melodier, vilka han ibland satte lika högt som de klassiska tonskapelserna. Såsom framstående violinist förstod han att spela dessa låtar förnämt och hjärtinnerligt. Men han stirrade sig ej blind på dessa låtar utan spelade även klassisk musik.

Under hans kärleksfulla vård och ledning växte upp tvenne döttrar, vilka fingo ära sin pappas musikgeni och vilka även gjort stora framsteg på tonkonstens område, särskilt Stina, vilken enligt Musikaliska Akademiens utsago, torde bliva en pianist av mindre vanligt slag.

Nu är han borta, fadren, stödet, vännen med det goda hjärtat. Må välsignelse vila över hans vackra livsgärning och frid över hans minne.

E. G—r.

* * *

ATT UPPLASAS AV FÖRENINGENS SEKRET.

Dräktforskning.

Inom den närmaste framtiden kommer cirkulär och blanketter att ut-sändas till resp. förenings- och kretsstyrelser, vilka skola ombesörja att

dessas cirkulär komma ut till lämpliga och intresserade personer inom varje landskap. Dräktforskningen är absolut nödvändig nu innan alla gamla plagg ha gått till matt-trasor eller dockkläder. Ännu finnes det dräkter kvar här och där på vindar och skräpkammare i bygderna; bara man kan få underrättelse om var de finnes, så skola vi på ort och ställe undersöka, avmåla och beskriva dem. Genom bygdens olika tidningar torde ett upprop få god verkan, men vidare om denna sak framdeles.

*

Insänd meddelanden om fester och andra div. händelser inom föreningarna. Alla notiser och meddelanden mottagas gärna, och allra helst sådana, som hava värde för vår rörelse. Om natur- och kulturminnen av alla slag, t. ex. om jättegrytor, meteorstenar, grottor, sällsynta växter och stora egendomliga träd. Gravhögar, bautastenar, hällristningar, fornfynd, gamla typiska vackra gårdar och stugor, vackra platser, bygdens djurliv. Allt om byn och bygden kan ha sitt intresse och särskilt om våra dräkter och gamla bohagsting, helgseder, sägner och berättelser, låtar och danser m. m.

Nu få vi se, vem som kommer med det bästa.

*

Alla folkdansare och vänner av vår rörelse uppmanas att skaffa sig den nya läroboken i folkdans. Alla, som tecknat sig för densamma, äro givetvis skyldiga att utlösa den, då vi helt naturligt kalkylerat med inkomna beställningar. Då utgivandet av en dylik bok är förenat med mycket stora kostnader, ombedes alla ledare av folkdanslag och föreningar att livligt agitera för bokens spridning. Boken, som har en mycket smakfull utstyrsel, tecknad av konstnärinnan Märta Redlund, innehåller 27 svenska danser med musik, bilder och utförliga förklaringar om fattningar, steg och uppställningar. Boken, som tryckts i en liten upplaga, blir framdeles svåråtkomlig och mycket dyrbar, sedan den helt blivit utlämnad i bokhandeln.

NORSK ELLER SVENSK DANS?

I ett föregående nummer av den norska tidningen *"For bygd og By"* talar en insändare för bibehållandet av vårt nationella liv utan intryck av andra länders kultur. Han talar enkanterligen om "bygdedansen", eller, som den också kallas, folkdans och nationaldans. Utan att på något sätt förklara andra länders olika danser, uppmanar han norsk ungdom att hålla sig till sina egna och ej svensknas danser. Han säger vidare att norrmännen förstör de svenska danserna vid deras framförande. De få inte svensk karaktär i norska dräkter och efter norskt lynne; inte heller norsk, det blir blott parodi och efterapning.

Hur innerligt instämmer inte under tecknad i detta! Det var ett karlarord i rätt tid. Börja vi byta kultur i ett avseende, så står ju vägen öppen i alla andra också. Då kunna vi ju börja byta byggnadsstilar, folklöre, textilslöjd och bygdedräkter. Sätta hardangersöm på ett Leksandsförkläde, byta folkmusik, mål o. s. v. Det blir inte "roligt" varken på svenska eller norska språket. Låt norrmännen ha sina dansar i fred, vi ha våra, och gör inte som den göteborgske pojken, som skrudade sig i en norsk dräkt på stämman i Göteborg, vilken dock vid närmare granskning befanns härstamma från något ännu okänt land.

I nr 18 av här ovan nämnda tidning finnes ännu en insändare, som vill försvara namnet "nationaldans" i stället för "folkdans". Det torde, trots insändarens tvärsäkerhet, vara lika felaktigt som "nationaldräkter" eller "folkdräkter". Tyvärr går det nog inte att få bort dessa felaktiga benämningar i brådrasket, vi få nog dras med dem i all framtid. Bästa namnet vore nog, enligt konstnären Gust. Ankarcrone, att sätta namnet "bygde" framför både "dräkter" och "dansar". Då Svenska Ungdomsringen utgav sin lärobok i dans var frågan starkt på tal att kalla den "Svenska Bygdedanser", men då inte detta ord ännu har stabiliserat sig tillräckligt, vågade man, av rent eko-

nomiska skäl, inte kristna den till detta namn. Vi få betänka att ordet "folk" betyder här allmoges och bygdefolk, i benämning folklöre, folkmusik o. s. v., och får ej förväxlas med orden folkkök, folkrestauranter och andra mindre klangfyllda folkbenämningar.

Krax.

* * *

J. U. F. FOLKDANSLAG I KISA

höll den 26 aug. sin höstfest å Skyttegilletts festplats.

Efter hälsningstalet av vandringsrättaren Th. Åkesson gavs uppvisning i några folkdanser, varefter fru K. Gezelius från Hamra höll ett intressant och medryckande föredrag om våra förfäders enkla seder och bruk. Talarinnan fick en välförtjänt applåd. Efter servering av kaffe vidtog allmän dans och kl. 10 på aftonen utfördes ånyo dans av folkdanslaget. Festen var rätt talrikt besökt. Jordbrukareungdomen hade dock bort vara talrikare.

* * *

SPELMANSTÄVLAN I HÖST

Styrelsen för Karlskoga bergslags hembygdsförening har inbjudit allmogespelmän inom Karlskoga och kringliggande orter till en spelmanstävlan i Karlskoga i höst.

Till tävlingen, vid vilken i främsta rummet må förekomma fiol men även andra instrument, såsom nyckelharpa, flöjt, klarinett, lur, ko- eller bockhorn, mungiga och näverspel (ej dragspel), inbjudas till deltagande endast allmogespelmän.

På repertoaren må endast förekomma folkmusik, såsom folkviser och lekmelodier, gång- och vallåtar jämte olika slag av övriga låtar.

Vid tillfället komma förut icke tillvaratagna låtar att upptecknas.

Prisbedömningen förrättas av folkmusikern Dan. Danielsson, Filipstad, artisten Vilhelm Bergewing, Loka, och musikdirektören Hjalmar Stenborg, Karlskoga.

De tävlande uppdelas i tvenne grupper. Ena gruppen kommer att utgöras av spelmän från Karlskoga

HEMBYGDENS PRENUMERATIONSPRISER

Helt år kr. 4:80

Halft år kr. 2:60

Kvartal kr. 1:50

Lösnummer kr. 0:40

Prenumeration verkställs bäst genom posten eller direkt från Redaktionen av Hembygden, Stockholm 50.

Tidn. utkommer 12 ggr om året.

I den mån utrymmet tillåter det, omfattar tidningen även aktuella saker, men kommer framförallt att utgivas som landskapsnummer, omfattande folkmusik, hemslöjd, hembygdsvård, folkdans m. m. samt förbundsmeddelanden från de olika sektionerna.

Konstfliten

Förening för

Hemslöjd o. Konsthantverk

Utställnings- och

försäljningslokaler

i Gamla Högskolan

GÖTEBORG

Mitt emot John Ericsson-statyn

FÖRENINGEN FÖR SVENSK HEMSLÖJD

GRUNDAD ÅR 1899

BESKYDDARE: H. M. KONUNGEN

ORDF.: H. K. H. PRINS EUGEN

FÖRSÄLJNINGSFÖRENINGENS UTSTÄLLNINGSLOKAL

12 BIBLIOTEKSGATAN 12

TELEFONER: 7625, VÄXEL

NORR 8143, VÄXEL

Möbler, Textilier, Mattor, Klänningstyger, Nationaldräkter, Spetsar, Armatur, Keramik m. m., m. m.

härad, vilka tävla särskilt, andra gruppen av spelmän, boende utom Karlskoga härad, vilka likaledes bilda en särskilt tävlande grupp.

* * *

FOLKDANSFÖRENING I PERSTORP

För nationaldansen intresserade voro för någon tid sedan kallade till möte, för att diskutera huruvida möjligt vore att bilda en folkdansförening i Perstorp. Mötet börjades med ett föredrag av E. Brodin, Perstorp. Som allmänheten mer och mer börjar intressera sig för de gamla vackra danserna ansåg han att skäl vore att bilda en folkdansförening. Så blev också och erhöill den namnet "Åsbogillet". Till ordförande och dansledare utsågs enhälligt Ernst Brodin. Övriga styrelseledamöter blevo bokhåll. And. Nilsson, arb. Axel Carlsson samt frökarna Anna Malmros och Magnhild Andersson med skrädd. Thure Thorstensson och frisör O. Dyberg som suppl. Till revisorer valdes arb. Bertil Berglund och fröken Anna Ohlin.

Ett trettiotal ingingo omedelbart i föreningen och är meningen att anskaffa gamla Åsbodräkter och uppöva några gamla svenska folkdanser samt att sedermera ge uppvisningar. Tio par började omedelbart efter mötets slut med inövningarna.

* * *

EN LOFTBYGGNAD TILL GÜLTZAUDDEN

Norrbottens läns hembygdsförening har under hösten 1922 låtit ingående undersöka i Tornedalen förekommande typer av s. k. loftbyggnader i avsikt att efter denna undersökning inköpa en sådan byggnad och flytta den till friluftsmuséet å Gültzaudden.

Vid ett sammanträde beslöts att av hemmansägaren Karl Penttilla i Kukkasjärvi inköpa en honom tillhörande loftbyggnad för ett pris av 1,900 kr.

Som den av hembygdsföreningen inköpta byggnaden att döma av den äl-

Skandinavisk Konstslöjd-Försäljning

77 Drottninggatan 77

Tel. 30243

Grundad 1896

Norr 743

Stockholm.

Nationaldräkter

Hemslöjdsvävnader

Handarbeten

Träarbeten

Målade, snidade och trävita.

Övre Selsinglands Hemslöjdsförening

Suditsvall

Tel. 284

Foltdräkter: Delebo, Järsö, Ljusdal m. fl.

Mattor i ända till 4 m. bredd. Möbeltg, gardiner, duktg och handdukar.

Arbeten i näversöm, Delebo- och Järsösöm, spetsfätning, Delebofågpling.

Smide, Träslöjd, m. m., m. m.

Västmanlands läns Hemslöjdsförening

Västerås

Möbeltggr
Klänningstyger
Gardiner

m. m.

Soctendräkter från Västmanland samt material till desamma

van Tel. Västerås 19 07 van

Vadmal utbyttes mot ull

Östgötadräfterna
Trevliga och Billiga.

NY LÄROBOK

SVENSKA FOLKDANSER

ÄR UTKOMMEN

OCH FINNES ATT TILLGÅ HOS HERRAR
BOKHANDLARE SAMT DIREKT FRÅN

**SVENSKA
UNGDOMSRINGEN**
STOCKHOLM 50

Jönköpings Låns Hem-
slöjdsförening

Uställning
och försäljning
av Möbler, Vävnader,
Byggedräfter
m. m.

Östra Storgatan 11
Tel. 974 Jönköping Tel. 974

derdomliga knutformen, *håsthuvuds-
knuten*, är av rätt hög ålder, är det så
mycket mera glädjande, att den på
detta sätt skyddas undan förstörelsen.

Gültzaudden får i och med denna
byggnad en ny sevärdhet, men den bör
icke ses enbart som kuriositet utan med
tanke på den generation, som skapat
den, och på de generationer, som före
oss levat och strävat i våra bygder.
Den bör ses med de orden i minnet:

"Träd på trappan, träd försiktigt, helig
är platsen
där fädernas hägnande andar bo."

Luleå den 14 jan. 1923.

Otto Nordlund.

* * *

VIND FÖR VÅG

Av L. E. Ledin, A.-B. Victor
Åström, Härnösand; pris 2 kronor.

Inom snart sagt varje län framträ-
der skildrare av sitt lands folk i helg
och söcken, vilka söka att giva en bild
av den tid som gått, de seder som
äro begravda i glömska och det folk
som levat.

En trägen och nitisk forskare och
författare på detta område är L. E.
Ledin, som nu lagt ännu ett bevis i
dagen för sin talang som folklivs-
skildrare med arbetet "Vind för våg".

Den nu föreliggande boken, som ut-
gör en prydlig volym på ett hundra-
tal sidor, inledes med en längre be-
rättelse, som på samma gång den ut-
gör en förträfflig, på real grund byggd
skildring av det ångermanländska fol-
kets liv i gångna dagar även är en
självybiografi. Dikterna och berättel-
serna på landsmål bära vittne om en
skarp blick, och en iakttagelseför-
måga, som röjer den verkliga folk-
loristen.

Ångermanland är att lyckönska till
att äga en sådan son, och hoppas vi
att det visar honom sin tacksamhet
genom att läsa hans arbeten.

P. Nilsson-Tannér.

* * *

Låt oss tillsända Eder vår nya HÖST- & VINTER- KATALOG

upptagande allt,
som hör till en full-
ständig beklädnad och
ekipering för

Herrar, Damer och Barn.

På vilken plats Ni bor,
kan Ni få tillfälle att
göra direkta inköp
från oss.

Katalogen sändes gratis och franco.

Paul U. Bergströms A/B
Postadress: Stockholm 3

HEMBYGDENS

Annonspriser:

- 3 spalt = 50 mm. på 70 mm. höjd.
Kronor 15:— pr gång.
- 2 spalt = 80 mm. på 48 mm. höjd.
Kronor 15:— pr gång.
- 2 spalt = 80 mm. på 100 mm. höjd.
Kronor 25:— pr gång.
- 2 spalt = 165 mm. på 100 mm. höjd.
Kronor 50:— pr gång.
- 1 sida. Kronor 80:— pr gång.

Vid årsannonsering lämnas 20 % rabatt
och vid 1/2-årsannonsering 10 % rabatt.

NERLIENS

'Allt Fotografiskt'

Hamngatan 26
Stockholm

”Han gör ett gott intryck.....”

tänker den unga damen. Därför får den unge mannen företräde framför sin granne, vars yttre vanprydes av dålig hy.

Det personliga intrycket spelar en stor roll i det dagliga livet, i affärer, vid knytande av bekantskaper, vid strävandet att vinna en god anställning. En frisk hy med dess prägel av hälsa och kraft har lika stor betydelse när det gäller en man som för damerna. Alla vinna på att äga en sund hud och en oklanderlig hy.

Det yppersta medlet att vinna och bibehålla en frisk hy är att taga Elfströms SVAVEL-TJÄRTVÅL N:o 1 till sin daglige morgonkamrat. Den renar nämligen porerna fullständigt från damm och smuts samt underlättar därigenom hudens ostörda verksamhet. Finnar, pormaskar etc. tager den bort på ett enkelt och naturligt sätt därigenom att den underlättar porernas uppgift att bortföra avsöndringarna från kärl och vävnader. I dess lödder ingå bl. a. tjära och svavel — tvenne sedan urminnes tider välkända hälsobringande hudmedel — och därigenom tillför den huden just de ämnen, vilka oskadliggöra allt, som kan genom retning vålla sjuklighet av olika slag i huden.

Rena porer —
hudens hälsa.

Man må icke förbise att Elfströms SVAVEL-TJÄRTVÅL N:o 1 har inga nackdelar gemensamma med de gamla, svarta och obehagliga tjärtvålarna. Den är framställd enligt en speciell tillverkningsmetod och därigenom en produkt, som erbjuder lika stort behag i användningen som vilken annan toalett-tvål som helst.

Säljes överallt à 1 kr.

ELFSTRÖMS TEKNISKA FABRIK,
GEFLE